

Krigsribunal. Modet svigter hos de politikere, der burde sørge for, at Danmarks aktivistiske udenrigspolitik undersøges fyldestgørende.

Den uønskede erfaring

**AF BJØRN ELMQUIST, OLE HARTLING,
BENTE RICH, PREBEN SØEGAARD HANSEN OG
CHRISTEN SØRENSEN**

Danmark venter fortsat på en egentlig dansk krigskommission. En fremsynet klarlægning på linje med, hvad andre demokratier har gennemført. En omhyggelig undersøgelse af, hvordan Danmark involveres i og optræder på den internationale scene i krigssituationer.

Irak- og Afghanistankommissionen blev nedlagt af regeringen Lars Løkke Rasmussen II, der erstattede den med en indskrænket historisk udredning, hvori det mest relevante er valgt fra. Nærlig de juridiske og folkeretlige spørgsmål og en kvalificeret vurdering af forberedelse og resultat af Danmarks krigsindsats.

Men det er tydeligt, at Danmark ikke magter en sådan demokratisk statusopgørelse. Om de mere end 75 krigsbeslutninger siden 1990 har været et godt værktøj. Om disse "militære bidrag" fortsat er det bedste, Danmark kan tilbyde – som det fastholdes i regeringens udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi.

Dette er fastholdt, selv om der ingen vurdering er af, om Danmarks hidtidige krigsindsats har været prisen værd – ikke mindst i menneskelige omkostninger. Danmark er tumlet ind på krigsskuepladserne, uden at hverken en sund beslutningsproces eller en efterfølgende opsamling af erfaringer er tænkt med.

En række af landets borgere ønskede svar på disse spørgsmål og søgte under navnet Tribunalforeningen at gennemføre en folkelig undersøgelse med fokus

netop på folkeret, statsret, krigens love og resultatet af Danmarks indsats.

For at sikre en bred og troværdig konklusion skulle selve undersøgelsen gennemføres af et såkaldt tribunal, hvor fem fagpersoner uafhængigt og selvstændigt stod for undersøgelsen. Og det er os, der skriver denne tekst - advokat Bjørn Elmquist, overlæge Ole Hartling, speciallæge Bente Rich, jurist Preben Søegaard Hansen og professor Christen Sørensen.

Under arbejdet søgte vi at stille åbne spørgsmål med udgangspunkt i den aflyste Irak- og Afghanistan-kommission. Vi opsummerede kommissionens ubesvarede spørgsmål således:

Var de krige i Irak og Afghanistan, som Danmark deltog i, lovlige i forhold til international og national lovgivning? Overholdt danske soldater og andre af vore officielle aktører krigens love i Irak og Afghanistan? Kan resultatet af undersøgelsen få reelle konsekvenser for danske ministre, embedsfolk, officerer, militært personel i øvrigt og andre?

Men det lykkedes ikke at afholde den planlagte høring med politiske, militære og juridiske fagpersoner.

Først og fremmest svigtede de ansvarlige politikere. Nogle få sagde fra, mens resten undlod at svare – med een positiv undtagelse, nemlig Mogens Lykketoft. Alle de andre kontaktede partiledere og ordførere fra den tid vil åbenbart ikke forklare deres beslutninger, endsig stå til ansvar for dem, i en offentlig og demokratisk sammenhæng. Det samme gjaldt samtlige de officerer og centrale embedsfolk, vi kontaktede.

Først blev den officielle kommission nedlagt. Så tilbød vi et folkeligt, nærdemokratisk projekt, som

knap nok fik svar og derfor ikke kunne gennemføres. DR blev udsat for samme mur af tavshed, da man sidste forår prøvede at organisere en stort anlagt debat-udsendelse.

Selv den indskrænkede historiske udredning møder hård modstand. Flere af de samme politikere, som nedsatte den, nægter at bidrage med de nødvendige dokumenter til undersøgelsen.

Modsat Danmark har mange af vore allierede i Irak og Afghanistan ønsket at lære af deres erfaringer – England, Holland og Sverige. Norge undersøger rutinemæssigt sine krige. Selv i USA har en senatskomité gennemgået CIAs brug af tortur under krigen.

Danmarks kommende historiske udredning er utilstrækkelig og bør omgænde få en juridisk efterfølger. En fortsat dansk fremfærd med militære bidrag på den internationale scene vil kun fremstå legitim, hvis det sker på et solidt demokratisk fundament.

Lars Løkke Rasmussen berørte selv denne utilstrækkelighed i sin nytårstale: "Jeg kan godt blive bekymret for, om alt det, der blev sat i søen i krigens kølvand, bliver skyllet væk igen. (...) Kan vi regne med, at den ordentlighed og den forpligtelse holder, når færre husker historien – som andet end netop historie?"

Der er brug for, at Folketinget beslutter, at det også i Danmark bliver fast praksis med en åben evaluering af vore involveringer i krige. Vi skal lære af vores fejl for at forebygge nye.

Bjørn Elmquist er advokat, Ole Hartling er overlæge, Bente Rich er speciallæge, Preben Søegaard Hansen er jurist, og Christen Sørensen er professor.

WA 18/1-2019